

**Міністерство освіти та науки України
Національна академія педагогічних наук України
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України
імені Івана Зязюна
Inštitút Juraja Páleša v Levoči in The Catholic University in Ružomberok (Slovakia)
Institute of physiology and pathology of hearing (Poland)
International Center of Hearing and Speech MEDINCUS (Poland)
Всеукраїнський респіраторний клуб
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Науково-методичний тренінговий центр соціального і
професійного розвитку людини
Науково-методична Лабораторія з охорони, розвитку та вдосконалення голосу
представників голосомовних професій**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

I Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції

**«ГОЛОС ПРЕДСТАВНИКІВ ГОЛОСОМОВНИХ ПРОФЕСІЙ:
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ, ДОСВІД ТА ІННОВАЦІЇ»**

16 квітня 2019 року

Харків 2019

УДК 37.013:612.78
ББК 74.580.22

Збірник наукових праць І Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції «Голос представників голосомовних професій : актуальні проблеми, досвід та інновації» - Харків: ХНПУ, 2019. – 165с.

Відповідальність за зміст, стилістику, орфографію та пунктуацію статей несуть автори

*Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського
національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
Протокол №4 від 10.05.2019 р.*

Видається в електронному вигляді

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди, 2019

<i>Кабусь Н. Д.</i> Досвід удосконалення навичок вербальної та невербальної комунікації майбутніх фахівців соціальної сфери.....	51
<i>Карпова Л. Г.</i> Мовна культура вчителя як показник його педагогічної майстерності в роботі з обдарованими дітьми.....	56
<i>Козорезова О. В.</i> Голос як інструмент професійної діяльності екскурсоводів.....	59
<i>Кордубан М.В.</i> Культура мовлення як складова педагогічної майстерності вихователя ЗДО.....	62
<i>Ло Юаньвень</i> Голосова культура і творче самовираження музично-педагогічних працівників в освітньому процесі.....	66
<i>Малихіна О. Є., Туріщева Л. В.</i> Інтонаційні особливості голосу викладача як фактор впливу на аудиторію.....	69
<i>Мищенко О. А.</i> Розвиток ідеї лекторської майстерності викладачів вищих навчальних закладів в історії вітчизняної педагогічної думки (друга половина XIX – початок XX століття).....	73
<i>Перетяга Л.Є.</i> Міжнародний день голосу: історія та сучасність.....	79
<i>Пінський О. О.</i> Деякі питання формування мовленнєвої культури вчителя біології.....	84
<i>Портян М. О.</i> Голос як основний інструмент професійної діяльності вихователів.....	87
<i>Ткаченко М. О.</i> Інтонаційна виразність голосу як необхідна умова успішної професійної діяльності вчителя музичного мистецтва.....	90
<i>Shlenova M.G.</i> TEACHERS' VOICE PROBLEMS AT PHONETICS CLASSES OF UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE.....	94

Ткаченко М. О.,
канд. пед. наук, доцент кафедри
вокальної культури і сценічної
майстерності вчителя
Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди
(м. Харків, Україна)

ІНТОНАЦІЙНА ВИРАЗНІСТЬ ГОЛОСУ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА УСПІШНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У професійній діяльності вчителя музичного мистецтва особливу роль відіграє володіння ним не лише знаннями з галузі загальної та мистецької педагогіки, музично-виконавською майстерністю, але й уміння знаходити, адекватне художньому образу музичного твору та задуму композитора, словесне тлумачення. Ця проблема передбачає розвинену загальну інтелектуальну та емоційну культуру вчителя, яка формується в процесі спілкування з мистецтвом.

Інтонаційну виразність мовної поведінки вчителя музичного мистецтва можна вважати інструментом впливу, за допомогою якого слід розв'язувати різні педагогічні завдання; перетворювати складні теми уроку на цікаві й захоплюючі, а процес їх вивчення – привабливим; створювати щиру атмосферу спілкування у класі, встановлювати контакт з учнями, досягати взаєморозуміння з ними; формувати в учнів відчуття емоційної захищеності, вселяти в них віру в себе.

На думку Г. Падалки, образна мова вчителя є одним із засобів емоційного впливу на школярів під час музично-естетичного розвитку на уроках. Учитель використовує можливості свого голосу для того, щоб учні не просто фіксували зовнішню інформацію, але й звертали увагу на зміст кожного слова. «Яскравою характеристикою, влучним словом можна привернути увагу до музики, підкреслити головне, спрямувати переживання дітей в потрібне русло» [1, с. 30].

Інтонаційна виразність – це професійно значима характеристика мовлення викладача музичного мистецтва.

Під інтонаційною виразністю мовлення розуміють висловлювання почуттів та емоцій за допомогою голосу, складне структурне утворення, елементами якого є мелодика мовлення, фразовий і логічний наголос, темп та інтенсивність мовлення, тембр голосу. Інтонація мовлення є його важливою складовою, носієм семантичних значень та засобом прояву і передачі емоційно-експресивного характеру висловлювання.

Результати наукових досліджень переконують, що передаючи найтонші нюанси психічного і фізичного стану того, хто говорить, інтонація робить промовлене слово дієвим засобом впливу на аудиторію.

Учитель музичного мистецтва, який володіє власним голосом та виразною інтонацією, глибоко і повно розкривається на музичних заняттях у процесі виконання творів, розповіді про нього, передачі свого ставлення до композитора, музики, посилення її емоційного впливу. При цьому прояв педагогом чуйності, уваги до переживань учнів, породжує відповідне почуття поваги і довіри.

Одним із завдань вчителя на уроці музичного мистецтва є зацікавлене сприймання музичного матеріалу дітьми. Відтак особливу увагу потрібно приділяти підготовці до сприйняття музичного твору. Цікава інформація про музичний твір і відповідна художньому образу словесна виразна мова вчителя мотивує дітей до виконання завдання. Учні повинні знати, що, сприймаючи музичний твір, вони не просто слухають його, а й учаться розуміти, «декодувати» його художній образ, міркувати над почутим.

Для вчителя важливим є пробудження в учнів здатності до емоційної заразливості, яскравості і спрямованості емоцій, бажання оволодіти всією інтонаційною палітрою мови, мімікою, жестом, пластикою, розмірковуючи над образом музичного твору і розповідаючи про свої враження від почутого. Інтонаційна виразність голосу вчителя має передбачати самостійні мовні досліди учнів, вона повинна підкреслювати особливості змісту музики, вести школярів шляхом активно-творчої, духовно особистісної взаємодії з нею.

Мова вчителя музичного мистецтва завжди має бути активною, унікальною і неповторною, оскільки пов'язана із також унікальною та

неповторною інтонацією. Модуляції голосу вчителя – це єдиний експресивний потік. Чим виразніше засоби мовного оформлення і можливості інтонаційного малюнка, тим мова вчителя жвавіше, сильніше і результативніше. Ємність і рельєфність інформації, що повідомляється, її смислове значення посилюється завдяки використанню учителем музичного мистецтва цілого арсеналу мовних засобів виразності – забарвлення мелодики голосу, його тембром, діапазоном, а також мімікою, жестами, рухам тіла, що передають різні емоційні стани вчителя, які сприймаються учнями неусвідомлено, але надають необхідного враження та впливу.

На уроці музичного мистецтва необхідно організувати атмосферу невимушеного спілкування, співпраці, зацікавленої розмови про музику; вчитель повинен не тільки відмінно володіти своїм предметом, а й вміти керувати роботою учнів з музичними текстами, дотримуючись законів педагогічного спілкування.

Слово про музику відіграє важливу роль не тільки в підготовці сприйняття музики, а й при засвоєнні музичних знань, які вимагають активізації не тільки інтелектуального, а й емоційного сприйняття. Мова вчителя музичного мистецтва – це особливий засіб впливу, який може «розпалити» або «погасити» силу емоційно-естетичних процесів на уроці, сприяти або перешкоджати художньому спілкуванню школярів із музикою.

Слово вчителя про музику є продовженням самої музики і тому забарвлюється в ті тони і фарби, які притаманні її емоційно-образному строю. Ось чому слово про музику має бути яскравим, образним, але достатньо точним, спрямованим на творчу фантазію дитини, допомагати проникати у її внутрішній світ, розвивати його здатність до емпатії, творчості, імпровізації.

Мова вчителя завжди має супроводжуватися невербальними засобами (мімікою, пантомімікою, жестами), які зовнішньо забарвлюють її, краще допомагають розкрити зміст художнього образу музичного твору, підкреслюють ступінь емоційності й визначають характер комунікації. Саме на уроках музичного мистецтва від вчителя вимагається художньо-емоційне

відтворення музичного образу через мануальну техніку, позу, поставу (диригентську, вокальну) і мімічне його розкриття.

Отже, ефективність і результативність гармонійного музично-естетичного розвитку учнів загальноосвітніх шкіл залежить від рівня володіння вчителем музичного мистецтва інтонаційно виразним голосом. Його зусилля мають передбачати потужні можливості слова та власного голосу, що сприятиме високій результативності професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Падалка Г. М. Учитель, музика, діти / Г. М. Падалка. – К., 1982. – 144 с.з
2. Крюкова В. І. Творчі можливості вчителя музики у використанні інтонаційних особливостей музичної мови як засобу педагогічного впливу / В. І. Крюкова // Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики: зб. наук. пр. – К.: НПУ, 1999. – В.2. – С. 124–129.
3. Перетяга Л. Є. Формування культури професійного голосу майбутніх учителів у процесі професійної підготовки / Л. Є. Перетяга // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр. – Запоріжжя, 2011. – Вип. 14 (67). – С. 360–367.
4. Стоянова Г. Д. Формування комунікативно-педагогічних навичок майбутніх учителів музики в процесі диригентсько-хорової підготовки / Г. Д. Стоянова // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: зб. наук. пр. К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. – Вип. 16 (21). – Ч. 2. – С. 60–63.